

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Petiti Philosophi & Doctoris Medici, Miscellaneorum Observationum Libri quatuor

Petit, Pierre

Trajecti ad Rhenum, 1682

Cap. X. Themistii locus ex orationibus, praeter doctissimi interpretis
sententiam declaratus. Quid sint Platoni [...] quid [...].

urn:nbn:de:hbz:466:1-13245

potestatem cunctarum rerum his duobus attribuunt, Solem, Terramque intelligentes. Et paulo post: Atargatis simulacrum sursum versus reclinatis radiis insigne est, monstrando radiorum vi superne missorum enasci, quacunque terra progenerat. Quibus verbis viderur indicare, eo nomine hacque forma adumbratum ac cultum fuisse apud Assyrios terræ numen. At *Simplicius* altioris & theologicæ intelligentiæ occulta rimatus ex *Orpheo* Locum Deorum exponit, qui scilicet in se multorum Deorum proprietates comprehendat.

CAPUT X.

Themistii locus ex orationibus, præter doctissimi interpretis sententiam declaratus. Quid sint Platoni Ἰάδες Μῆσαι, quid Σικελικαί;

EXstat is locus in oratione 16. ibi scriptor ille egregius de artium progressu disserens; & quibus incrementis philosophia ad *Platonis* usque & *Aristotelis* fastigium pervenerit; sic horum universæ humanæ sapientiæ principum & magistrorum inventa refert: Καὶ τίς οὐὶω πολυπράγμων ἢ καινολόμος (supple ὡς Πλάτων) ὅς πρῶτον μὲρ σποράδην οἰκῆσαν φιλοσοφίαν ξυνέκισε, ἢ συνήγαγεν ὡς Θησεὺς τὰς Ἀθήνας; τέως ἢ τριχῆ διέτατο, μᾶλλον ἢ Ἰεραχῆ, ἢ χωρὶς μὲρ ἦσαν αἱ Ἰταλιώιδες Μῆσαι, χωρὶς δὲ αἱ Σικελικαί· χωρὶς δὲ ὁ χορὸς τῶν Ἰάδων. αἱ μὲρ τὰ θεῖα μασεύσσαι, αἱ δὲ ὑπὲρ τὴ φύσεως μεριμνῶσαι. Ἰάτων δὲ μακρῶν ἀπεσκήνην αἱ περὶ κακίας καὶ ἀρετῆς. Hæc autem verba *Petavius* hoc modo Latine interpretatus est: *Quis vero æque curiosus ac novitatis appetens fuit?* (ac *Plato*, de hoc enim loquitur) *qui principio sparsim habitantem philosophiam coegit, atque in unum*

con-

contraxit: quemadmodum Athenas olim Theseus. Haecenus vero trifariam, vel quadrifariam potius dissipata fuerat. Ac seorsim quidem Italica Musae erant, seorsim Siculae, seorsim & Ionicae chororum suum habebant. Quarum aliae in solarum rerum divinarum investigatione constiterant, aliae quae naturam superant, indagabant; Sed ab iis procul distita erant, quae in vitii & virtutis cognitione versantur. Ita quidem hunc locum vir ille egregius vertit: in notis autem, quas ad eas orationes meditatus est, negat se videre, quam sectam ibi Themistius per Siculas Musas designet, & mendum cubare putat in voce Σικελικαί. verba ejus adscribam: Sed pro Σικελικαί forte an Α'τικαί. Nam Italica secta Pythagoreorum est; qui in divinis maxime rebus occupati: Ionica Thaletis, aliorumque, qui de rerum natura disputarunt: Attica Socratis, qui primus Ethices inventor. Quae sit autem Sicula secta, aut cui parti sit attribuenda, non video. Haecenus ille. Sed non se expedire potuit, & plane ejus mentis frustra est, dum hanc lectionem mendii suspectam habet, in voce Σικελικαί. Ad ejus errorem demonstrandum sufficiet proferre locum Platonis, de quo haec sumpsit Themistius, e dialogo scilicet, qui inscriptus est Σοφιστής sive de Ente. Platonis igitur verba haec sunt: Τὸ δὲ παρ' ἡμῶν Ἐλεατικὸν ἔθνος ἀπὸ Ξενοφάνους τε, καὶ ἐπιπρόθεν ἀρχόμενον, ὡς ἐνὸς ὄντος τῶν πάντων καλεσμένων, ἔτι διεξέρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελικαί ἴνες ὕπερον Μῆσαι ξυνενόησαν, ὅτι συμπλέκειν ἀσφαλές ἄν ἀμφοτέρω, καὶ λέγειν ὡς τὸ ὄν, πολλὰ τε καὶ ἐν ἔστιν. ἔχθρα δὲ καὶ φιλία συνέχεται· διαφερόμενον γὰρ αἰεὶ ξυμφέρουσι φασι αἰ συνονώτεραι τῶν Μουσῶν. αἰ δὲ μαλακώτεραι, τὸ μὲν αἰεὶ ταῦτα ὄντως ἔχειν ἐχάλασαν. ἐν μέρει δὲ, τότε μὲν ἐν εἶναι φασι τὸ πᾶν, καὶ φίλον ὑπὸ Ἀφροδίτης, τότε δὲ πολλὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὐτῷ διὰ νεῖκος τι. Ταῦτα δὲ πάντα, εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὐκ ἔστι μέγαλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν ἐπισημᾶν, ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφίνασαι. i. Eleatica vero apud nos secta a Xenophane,

phane,

phane, immo & ab antiquioribus originem ducens, omnia que esse dicuntur, ut unum ponit, fabuloseque differit. Iades autem & Sicula Musæ quadam his posteriores, ambo hæc invicem implicare tutius censuerunt, ita ut ens & multa & unum sit, discordia vero & concordia teneatur. Dissidens enim semper consentit, ut Musæ vehementiores canunt. Remissiores autem Musæ semper hæc ita esse, non admodum pertendunt: vicibus vero hocce universum, modo unum & amicium sibi esse propter venerem; modo multa, & sibi ipsum dissidens per discordiam. Ceterum grave est, & culpa affine nos adversus tam illustres antiquosque viros, sive vera, sive falsa dixerint, ferre sententiam. Modo istud, quod dixerant, proferre nulla invidia est.

Hæc ibi Plato juxta Ficini versionem paucis mutatis; in quibus clarus ille divini philosophi interpres suam dignitatem non retinet. Nam hæc: Αἱ δὲ μαλακώτεροι τὸ μὲν εἰ ταῦτα οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν, quo spectent, prorsus non intellexit; remissiores vero (inquit) Musæ semper ita solvunt, suspenduntque. Vera interpretatio quam nos substituimus. Plane ad Empedoclem hæc pertinent, qui, ut ex Aristotele discimus, duo principia efficientia omnium rerum ponebat, unum quod Φιλίαν amicitiam & poëtice Ἀφροδίτῃ vocabat: alterum quod νεῖκος, hoc est jurgium & contentionem. Illius vi & potestate aboleri censebat rerum differentias, faciemque universi conflatis quasi omnibus ad molem unam informem redigi, quam Σφαῖρον ipse appellabat. Altero autem dominante molem confusam diduci, genera que cuncta e globo extricata in omnem rerum varietatem efflorescere. Ceterum vicibus peragi hæc tropica, non quemadmodum aliis visum est, aut semper unum: aut semper multa. Quod hic sensus sit Platonis verborum, Aristotelica hæc probant in 8. Natur. Auscultationis: Διόπερ ἑλέλιον ὡς Ἐμπεδοκλῆς, καὶ εἴ τις ἕτερος εἰρηκεν οὕτως ἔχειν, ἐν μέρει τὸ πᾶν ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι πάλιν. τάξιν γὰρ ἡδη τὸν ἔχει τὸ τοιοῦτο. Quocirca melius est, ut Empedocles, &
si

si quis alius, sic serem habere dixit, puta vicibus universum quiescere & rursus moveri. Ordinem enim jam quendam habet, quod tale est. Sed & hæc eo in loco Platonis, Εὐ μέρει δὲ, τότε μὲν ἐν εἶναι φασι τὸ πᾶν &c, item in isto Aristotelis ἐν μέρει τὸ πᾶν ἡρεμεῖν, ab Empedoclis carmine esse sumpta, ejusdem versus apud Simplicium in commentario ad eum textum non obscure indicant:

Εὐ δὲ μέρει κρατέουσι περιπλομένοιο κύκλωιο.

Ergo apud Platonem Siculæ & molliores Musæ Empedoclem designant, quem natum fuisse in Sicilia, urbe Agrigento, ac de rerum natura versibus commentatum, nemo paulo humanior nescit: per συντωνώλερας autem μούσας Heraclitum eodem Platonis stilo subindicatum putandum est: Hujus quippe dogma fuit, nihil esse in rebus sincerum, omnia ex contrariis mixta: Συνάψειας ἔλα, ἢ ἔχι ἔλα, συμφερόμενον, καὶ διαφερόμενον, συνᾶδον καὶ διαᾶδον καὶ ἐκ πάντων ἐν καὶ ἔξ ἐνὸς πάντα. ipsamet Heracliti verba sunt citata ab Aristotele in lib. de Mundo, itemque ab Apulejo in ejus libri paraphrasi; hoc est: crispa & minime crispa una vinxeris, consentiens & dissentiens, unum etiam ex omnibus, omniaque ex uno.

Hujus itaque sententiæ tunc eruditissimæ quædam verba ad aurem vellendam lectoribus interponere satis habuit Plato: nempe hæc: διαφερόμενον γὰρ αἰεὶ ζυμφέρεταιί φασι. Sed & ad eundem Heraclitum pertinet epithetum Ἰάδες Ionica: non autem ad Thaletem. fuit enim ex Ionia, Heraclitus, urbe Epheso, una ex iis, quæ in Asia παριόνιον constituebant.

Porro de Musis dubitare, quia non fuit poëta Heraclitus, neque versibus quemadmodum Empedocles scripsit, non est eruditi. Musæ enim ibi nihil aliud sunt, nisi ingenium. Tum quas studiorum præsides Deas eo nomine colebant, has non uni tantum generi disciplinæ, aut studii, sed omni inscribebant, testis Herodotus, qui suas historias Musarum

ἄρουν

favum nominibus vulgavit: testis & *Galenus*, qui in primo de officiis partium corporis humani, de *Socratis* ratione philosophandi sic loquitur: Σωκράτης Μῦσα μιγνύειν αἰετὴν σπουδὴν ἐν μέρει παιδιᾶς; *Hæc est Musa Socratis, ut semper seriam jocis miscere amet.* Cur autem easdem Musas *Heracliti* συνλωτέρως, *Empedoclis* autem μαλακώτερας appellat? Quia uterque quidem eandem Naturæ legem diversa & opposita in unum contrahendi agnovit: verum *Heraclitus* his nec tempora, nec metas, neque circuitus posuit; sicut *Empedocles* qui miscendis contrariis fatales circuitus assignavit. Nempe idem vidit quod *Heraclitus*. Sed minus firma & constanti mentis acie vicibus interpolans, quod perpetuum est, & quem *Heraclitus* intentum semper tenuit veritatis funem, ipse tanquam manibus præ imbecillitate remissis laxans. Hic est sensus horum *Platonis* verborum: Αἱ δὲ μαλακώτεραι (Μοῦσαι) τὸ μὲν αἰεὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἐχάλασαν.

Dignum etiam animadversione est, in iisdem *Platonis* verbis, quod de *Heraclito* loquens, non simpliciter Ἰάδες: neque de *Empedocle* Σικελικαὶ simpliciter dixit, sed Ἰάδες καὶ Σικελικαὶ ἴνες. *Ionica & Sicula quædam Musa*: ne si simpliciter hæc nomina posuisset, uno quidem *Thales*, & ceteri promiscue ejus sectæ: altero *Siculus* quivis scriptor aut poëta intelligeretur. Male etiam *Petavius* verba hæc *Themistii* eodem loco: Αἱ μὲν γὰρ τὰ θεῖα μόνα μαυέουσσαι, αἱ δὲ ὑπὲρ τὴν φύσεως μεριμνῶσαι; sic vertit: *Quarum alie in sola rerum divinarum investigatione constiterant; alie quæ naturam superant, indagabant.* ceu qui res divinas investigant, non etiam ea quæ naturam superent, investigent. Itaque ridicula esset divisio illa *Themistii*, nimirum vir egregius per imprudentiam & aliud agens ὑπὲρ τὴν φύσεως vertit: *supra naturam*, cum deberet, pro aut de natura. Sed hujusmodi παραρῆματα, quam utiliter studio-
 forum

forum causa notantur, tam facile *Petavio* & ejus similibus magnis viris condonantur.

CAPUT XI.

Animadversa quadam ex Lactantio de materia partibilitate. Plotini sententia de eadem excussa.

Qui philosophorum scripta non nisi obiter & in transcurso attingunt, summa ope cavere debent, ne cum iis manum disputando conferant, nisi se deridendos, iis qui intelligunt, præbere volunt. *Lactantius Firmianus* cujus nota omnibus facundia est, cum se a rhetoricis exercitationibus, subito religionis amore impulsus, ad philosophiæ & theologiæ studia contulisset, non contentus inde pro captu haurire, insuper philosophos & ceterarum disciplinarum altiorum professores passim provocat, cum interim nihil ad id certamen, præter stilum, afferre posset: Itaque eorum opiniones erroris damnans, non raro in pudendos ipse errores incidit. Mitto quæ adversus receptam & verissimam de *Antipodibus* opinionem differit lib. 3. de *Fals. sapientia*: quæ item de *Ira Dei* (quem illi plane iratum fuisse oportet, cum tam absurda & impia de ipso effatiret, hunc vere ira moveri, quemadmodum nos, nisi quod semper juste; profiteri ausus; philosophos qui aliter sentiant, tota via errare. o hominis confidentiam!) unum modo ejusdem locum ex libro de *origine erroris* cap. 9. expendere placet, qui unus instar omnium esse potest, nosse volentibus *Lactantii* acumen & captum in philosophia. Ita igitur in philosophos antiquos materiam infectam & sempiternam ponentes disputat: *Materia vero semper fuisse non potest, quia mutationem non caperet, si fuisset. Quod enim*